

Laat de jongeren met rust

Conny Vercaigne

Socioloog-criminoloog Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie Katholieke Universiteit Leuven

Als auteur kun je je nauwelijks een dankbaarder onderwerp voorstellen dan 'de jeugd'. Je kunt immers schrijven wat je wil... Met deze provocerende stelling wil ik dit artikel openen. Eén van de markantste vaststellingen is immers dat over de jeugd - die toch de toekomst is, nietwaar? - nauwelijks fundamenteel wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan in Vlaanderen [1]. Wel zijn er heel wat kleinere onderzoeken, die meestal over een deelpopulatie van de jongeren gaan [2]. Meestal zijn dat onderzoeken in opdracht van de overheid en vaak worden ze gemaakt naar aanleiding van problemen die gesignaleerd worden rond een bepaalde groep jongeren. De informatie die we in deze onderzoeken en over 'de jeugd' in het algemeen krijgen, heeft dan ook dikwijls betrekking op allerlei problemen die bliken samen te hangen met jong-zijn.

Ook het onderzoek [3] dat wijzelf deden naar megadancings in België liep het risico een verslag te worden over problemen in en rond megadancings. Onze opdrachtgever was het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de aanleiding voor het onderzoek was de uitermate negatieve, zeer sensationele berichtgeving over megadancings en de paniek die dit veroorzaakte in ons land. Zeker over house- en megadancings is zowat alles geschreven wat maar mogelijk is. Ter illustratie een willekeurige selectie uit bijna duizend krantenartikels verzameld tussen 1989 en 1993. 'Stoned als een kanon', 'Tempo maken met klavertjes, salmaniakjes en gabberbolletjes', 'Ongebreideld trippen op housemuziek', 'Drank, drugs en decadentie', 'Meer wapens en drugs dan dansers', 'Klanten met springmessen, traan-gasspuitjes en ploertendoders op zak', 'In dancings zijn zeven op acht drugsgebruikers', 'Drugs

algemeen in dancings', 'Paradiso feestte met revolver, knuppel, mes, traangas en drugs', 'Dancingbezoekers in hun blootje', 'Dansweekend begint op vrijdag en eindigt maandag 8 uur', 'De dreun uit de muziekboxen zegt alles: there's no limit'. Genuanceerder of kritische berichten zoals 'Enkele rotte appels maken de hele mand tot schand', 'Jongeren zijn drugs beu. In Rijsel jaagt jeugd dealers weg', 'De staat is op zijn kop gevallen. Moeten ze ons echt alles afpakken', 'Gevestigde wereld is altijd tegen jeugdcultuur', verschenen slechts sporadisch en konden niet opboksen tegen het hogergeschetste doembeeld.

Het was dan ook niet zo verwonderlijk dat de overheid de jacht op de megadancings opende. Het kwaad moest bestreden worden met *razzia's* en (tijdelijke of definitieve) sluitingen van dancings. Zo geschiedde en op korte tijd waren de megadancings, met al de problemen die ze in hun kielzog meesleepten, van de aardbodem verdwenen en was de jeugd gered. En de overheid keek over Belgenland en zag dat het goed was... of droom ik?

Back to reality

De werkelijkheid is natuurlijk anders. De repressieve overheidsreactie had veeleer tegengestelde gevolgen. Ten eerste ontstond een verplaatsingseffect. Het uitgaanspubliek wiens favoriete megadancing was gesloten, trok gewoon naar een andere dancing. Ten tweede schoten de megadancings als paddestoelen uit de grond. Het publiek dat 'homeless' was, moest immers worden opgevangen. Vaak waren de 'pioniers' die gesloten werden zeer grote dancings (met een capaciteit van 3000 à 4000 personen). Het publiek van die grote dancings verspreidde zich

nu over verscheidene kleinere. Ten derde zorgde de repressieve reactie voor iets gemeenschappelijks onder de housers, nl. een gemeenschappelijke vijand. Meer en meer ging zich een 'house-generatie' manifesteren, met het tijdschrift *Out Soon* als belangrijkste spreekbuis.

Door de reactie van de overheid groeide de housewereld dus veeleer dan dat ze inkromp of ophield te bestaan. Ook *Out Soon* zelf stelt dit in één van haar nummers vast: "Laten we niet terugkomen op de reacties van de autoriteiten, die de gemakkelijkste oplossing gekozen hebben, maar laten we eventjes de toekomst op een positieve manier bekijken: de geschiedenis van de mensheid toont duidelijk aan dat wanneer een politieke, sociale, godsdienstige of culturele beweging onderdrukt wordt, ze heel vaak als overwinnaar uit de strijd komt. Gebeurtenissen die op het eerste zicht bedroevend en negatief lijken, worden na een bepaalde periode op een heel andere manier bekeken; een beweging heeft soms pijnlijke en moeilijke toestanden nodig om achteraf verder te kunnen evolueren [4].

De overheid had het kunnen weten. Reeds in 1972 wees Cohen in zijn intussen klassiek geworden studie op de gevolgen van de vnl. negatieve media-aandacht voor subculturen en de meestal repressieve maatschappelijke reactie op subculturen. Negatieve aandacht voorziet de groep van een sterker gemeenschappelijk ethos dan ze oorspronkelijk had en polariseert de tegenstelling tussen aanhangers van de subcultuurders en de maatschappij. Politionele en gerechtelijke acties vergroten bovendien de deviantiespiraal [5].

Een wetenschappelijk onderzoek

Tot nog toe heb ik geen enkel feit over megadancings vernoemd; tenzij dan het feit van de negatieve berichtgeving en de repressieve overheidsreactie. De reden daarvoor is eenvoudig: in heel de sfeer van paniek in en rond megadancings was nauwelijks informatie bekend over dit fenomeen. Precies dat volden we dan ook aan als de eerste taak van het onderzoek, nl. het beeld toetsen aan de werkelijkheid. Daarom wilden we ons niet beperken tot het bestuderen van de zogenaamde problemen in en rond megadancings, maar wilden we in eerste instantie het 'fenomeen'

bekijken om pas daarna in te zoomen op de mogelijke problemen die ermee verbonden waren. Door op die manier te werk te gaan, hoopten wij het eventuele probleemgedrag te kunnen situeren binnen de ruimere werkelijkheid van de megadancing- en housewereld. Tegelijk ontsnapten we hiermee aan het risico dat ons onderzoek het zoveelste onderzoek zou worden dat het enkel heeft over de problemen van jongeren.

Megadancings en house: het beeld en de realiteit

Om onze onderzoeksresultaten te presenteren, grijpen we terug naar het mediabeeld over megadancings en housers. Dit beeld kunnen we als volgt samenvatten: de megadancingbezoeker is een jongere, die dagen aan een stuk uitgaat op het betekenisloos gedreun van de housebeat, in het ('verlengd') weekend de toer van de Belgische megadancing aflegt, dit uitgaansritme volhoudt door pillen te slikken en op zijn tocht een spoor achterlaat van overlast, kleine criminaliteit en weekendongevallen. Laat ons dit beeld nu vergelijken met onze onderzoeksbevindingen [6].

Party-people

"De megadancingbezoeker is een jongere". Klopt dit? Wie zijn nu eigenlijk die jongeren die uitgaan in megadancings? Alvorens hierop een antwoord te geven, willen we eerst wijzen op een mogelijk misverstand. De aandacht voor megadancings en housemuziek kan het vermoeden wekken dat megadancings dé uitgaansgelegenheid bij uitstek vormen voor 'de jongeren van vandaag'. Dit moet echter sterkt genuanceerd worden. Een onderzoek bij 20- en 21-jarigen wonende in het Vlaams Gewest, geeft duidelijk aan dat dit niet zo is [7]. Discotheken in het algemeen (dus niet uitsluitend megadancings) worden door 31% van de bevroegden regelmatig (d.i. ongeveer één keer per maand of meer) bezocht; 26,5% bezocht één enkele keer of een paar keer een discotheek en 42,50% was de voorbije zes maanden nooit in een discotheek geweest. Het bezoek aan megadancings (de onderzoekers lieten de jongeren zelf beslissen wat ze als één megadancing beschouwen) is onder de bevroegden nog geringer. Bijna 60% van de totale groep bezocht tijdens de laatste

zes maanden geen megadancing. Bij iets meer dan een vierde gebeurde dit uitzonderlijk of een paar keer. 'Slechts' 15% van de respondenten bezoekt regelmatig 'megadancings'.

Deze bevindingen kunnen uiteraard niet veralgemeend worden voor de Vlaamse jongeren daar de bevraging zich beperkte tot 20- en 21-jarigen. Toch laten ze toe te besluiten dat slechts een beperkt deel van de Vlaamse jongeren (wat numeriek natuurlijk nog steeds een grote groep is) aan het megadancingleven deelneemt. Dit vormt op zich reeds een belangrijke correctie op het veralgemenende mediabeeld. Het enige wat we bij aanvang van het onderzoek wisten over het megadancingpubliek was dat het om jongeren ging. Daarom verzamelden we in eerste instantie gegevens over wie dit publiek nu feitelijk was dat naar megadancings ging. Dit levert volgend profiel op:

- Het publiek van megadancings is voor 95% Belgisch [8]. De beperkte aanwezigheid van vreemdelingen moet uiteraard worden gekoppeld aan het deurbelied van de discotheken dat er o.m. op gericht is het percentage vreemdelingen laag te houden.
- De verdeling van het publiek naar geslacht is ongelijk. Twee derde van het discotheekpubliek bestaat uit mannen, één derde uit vrouwen.
- De grootste groep discotheekbezoekers is tussen 18 en 21 jaar.
- In megadancings treffen we ongeveer evenveel werkenden als studerende aan. Werklozen vinden we er relatief weinig.
- Het meest vertegenwoordigd van studieniveau is het beroepsonderwijs en hoger universitair onderwijs buiten de universiteit.
- Uitgaan is een sociale aangelegenheid. 93% van de discotheekgangers gaat immers met anderen naar de discotheek. Het gezelschap waarin men zich bevindt, is meestal een gemengd gezelschap wat geslacht betreft. Men kent de mensen waarmee men uitgaat van uit de buurt of op school.

I just can't get enough

"De megadancingbezoeker gaat dagen aan een stuk uit." Klopt dit? Het feit dat megadancingbezoekers verschillende dagen na elkaar on-

onderbroken uitgaan is een vast onderdeel van het mediabeeld over megadancingbezoekers. Dit roept tal van vragen op: moeten ze dan niet naar school of gaan werken op maandag, waar halen ze het geld vandaan, laten de ouders dat zomaar toe...? Onze bevindingen geven duidelijk aan dat dit stereotiep beeld niet strookt met de werkelijkheid. Ruim vier vijfde van onze respondenten gaat nooit non-stop uit; een vijfde geeft aan dit soms te doen. Hieruit blijkt duidelijk dat non-stop uitgaan niet het dominante uitgaanspatroon is voor megadancingbezoekers.

We gingen ook na hoeveel dagen per week megadancingbezoekers gemiddeld uitgaan. Hieruit blijkt dat slechts een zeer klein deel van het megadancingpubliek van elk weekend a.h.w. een verlengd weekend maakt. De grootste groep megadancingbezoekers gaat immers slechts twee dagen per week uit: vrijdag en zaterdag. De tweede grootste groep wordt gevormd door zij die één dag in de week weggaan, nl. op zaterdag. Een vijfde van het publiek gaat drie dagen uit: vrijdag, zaterdag en zondag. De groep die haar weekend verlengt met de maandag is 2,84% van het megadancingpubliek en tenslotte treffen we nog 2% aan die vijf dagen per week weggaat, nl. van donderdag tot maandag. M.a.w. slechts een kleine minderheid van het megadancingpubliek voldoet aan het mediabeeld.

On the road again

"De megadancingbezoeker legt in het weekend de tour van de Belgische megadancings af." Klopt dit? Een ander aspect van het mediabeeld is het bezoeken van verschillende megadancings op één avond. Ook dit blijkt niet overeen te stemmen met de werkelijkheid. Zo antwoordt vier vijfde van onze respondenten op de vraag naar de verdere plannen voor de avond 'ter plaatse blijven'. Bovendien is het publiek vrij trouw aan een bepaalde discotheek. Bijna de helft van de respondenten bezoekt ieder weekend dezelfde discotheek.

Een ander aspect van het mediabeeld is de grote afstand die wordt afgelegd in een weekend. Omdat de grote meerderheid van het publiek slechts één megadancing per avond be-

zoekt, gingen we de afstand na van de woonplaats van de respondent tot de megadancing. Vaak wordt immers gezegd dat het publiek van een megadancing van heinde en verre komt. Ook megadiscotheek zelf eigenen zich graag het kenmerk toe dat ze het regionaal karakter overstijgen of m.a.w. publiek trekken uit het hele land en zelfs uit het buitenland. Ook dit strookt niet met de werkelijkheid. Ongeveer twee derde van de bezoekers bezoekt immers een discotheek gelegen binnen de straal van 30 km van de woonplaats. Een vijfde legt 31 à 65 km af, bijna 10% rijdt 66 à 100 km en 5% legt meer dan 100 km af. Ook hier zien we dus dat het spectaculaire mediabeeld slechts lijkt op te gaan voor een kleine minderheid van het megadancingpubliek.

On the wings of ecstasy

"De megadancingbezoeker houdt zijn uitgaanspatroon vol door pillen te slikken." Klopt dit? Zoals blijkt uit bovenstaande stemt het uitgaanspatroon dat van megadancingbezoekers wordt geschets in de media niet overeen met de werkelijkheid. Dat megadancingbezoekers pillen moeten slikken om hun uitgaanspatroon te kunnen volhouden is dan ook niet erg waarschijnlijk. Daarom kijken we gewoon naar het illegaal drugsgebruik [9] op zich. Ongeveer een vijfde van de bevraagden zegt wel eens weed en/of xtc te hebben gebruikt. De cijfers voor zwaardere drugs dan weed en xtc liggen overal net iets lager. M.a.w. de meerderheid van de megadancingbezoekers blijkt uit te gaan 'op eigen kracht', zonder gebruik te maken van illegale drugs [10]. Wat verder opvalt bij de cijfers over illegaal drugsgebruik is dat xtcgebruik niet opvallend hoger scoort dan het gebruik van andere producten. In de media was het met name xtc die uitgeroepen werd tot dé uitgaansdrug.

SOS to the world

"De megadancingbezoeker zorgt voor overlast, kleine criminaliteit en weekendongevallen." Klopt dit? De problemen inzake megadancings zijn zowat het meest besproken onderwerp in de krantenberichten. Het is dan ook des te opmerkelijker dat onze zoektocht naar representa-

tief cijfermateriaal ons vooral leerde dat deze gegevens in grote mate ontbraken. Zo bestaan een aantal onderzoeken die betrekking hebben op hogergenoemde problemen, doch te partieel zijn om algemene uitspraken (d.w.z. uitspraken voor dé megadancings) te doen. De veralgemeenbaarheid is om verschillende redenen beperkt. In een onderzoek naar geluidshinder [11] werd bewust gekozen om slechts één regio te onderzoeken, en geen onderscheid te maken naar al dan niet megadiscotheek. In een onderzoek naar weekendongevallen [12] beperkt de gehanteerde methode dan weer de veralgemeenbaarheid. Een ander probleem met deze onderzoeken was het feit dat in geen enkel onderzoek de band wordt onderzocht tussen megadancings en de veronderstelde problemen.

Een andere weg die we bewandelden op zoek naar cijfermateriaal, was deze van de politiecijfers. Aan politie en rijkswacht stelden wij een aantal specifieke vragen i.v.m. weekendongevallen en de inbeslagname van wapens en illegale drugs bij razzia's. Ondanks de bereidheid tot medewerking, kon men ons hierover geen preciese cijfergegevens meedelen omdat deze niet beschikbaar en/of niet centraal verzameld waren. Ook deze weg was dus een doodlopend straatje.

Gezien deze sporen ons nauwelijks informatie verschaft, bevroegen wij een aantal probleemgedragingen in onze schriftelijke vragenlijst. Uiteraard moet ook hier weer rekening worden gehouden met de beperktheid van dit cijfermateriaal. Ten eerste bevroegen we probleem- en delinquent gedrag wat nog steeds taboegedrag is (dus kans op onderrapportering) en ten tweede vroegen we dit aan mogelijke daders (bevraging van omwonenden zou wellicht een ander beeld geven al was het maar dat onveiligheidsgevoelens ook in belangrijke mate te maken hebben met subjectieve gegevens).

Per gedrag stelden we telkens drie vragen: heb je dit ooit zelf gedaan?, heb je dit ooit zien doen door vrienden waarmee je uitgaat? en het je dit ooit zien doen door mensen die je niet kent als je uitgaat?. De gedragingen die we bevroegen hadden betrekking op een aantal vormen van overlast (lawaaï maken in de straten rond de disco, met de wagen rondcrossen in de

buurt van de discotheek, plassen in de tuinen of tegen de gevels van huizen in de buurt van de discotheek, afval achterlaten in de tuinen/brievenbussen), verkeersgedragingen (een wagen besturen o.i.v. alcohol en/of drugs en allerlei vormen van verkeersvermaak), een aantal vormen van kleine criminaliteit (dealen, wagens beschadigen in de buurt van de dancings, andere dingen beschadigen en wapens meenemen naar de discotheek) en een aantal gedragingen die eerder de privé-security van de discotheek aangaan (vechten in of rond de discotheek, seksuele opdringerigheid, seks op de parking van de dancing en zonder betalen binnengaan in een discotheek). Het globale beeld dat we krijgen is dat dit gedrag voorkomt, doch in geringe mate. De percentages die we krijgen op de vragen 'heb je dit zelf al gedaan' en 'heb je dit vrienden ooit zien doen' zijn steeds aan de lage kant; het betreft steeds een minderheid van het discotheekpubliek. De percentages die we krijgen op de vraag 'heb je dit ooit zien doen als je uitgaat door mensen die je niet kent' liggen hoger. Dit hangt natuurlijk sterk samen met de zichtbaarheid van het gedrag. Als er één iemand met de wagen rondcrosst in de buurt van een dancing, dan heeft zowat de hele buurt dat gezien en/of gehoord (wat ook vaak de bedoeling is van de gene die dat gedrag stelt). Hetzelfde geldt voor vechten in een discotheek. Wanneer er gevochten wordt in een megadancing komen de portiers onmiddellijk tussen, wat uiteraard door alle omstaanders wordt gezien.

Samenvattend kunnen we dus stellen dat er in en rond megadancings een aantal problemen voorkomen, doch dat de mate waarin deze problemen worden gesteld geringer is dan het sensationele mediabeeld over megadancings suggereert. M.a.w. het probleemgedrag dat zich voordoet in en rond megadancings is geen gedrag van de gemiddelde megadancingbezoeker doch is uitzonderingsgedrag dat wordt gesteld door een beperkt aantal bezoekers.

Ze zijn zo normaal, mijnheer

Leggen we al deze onderzoeksbevindingen naast elkaar dan krijgen we een zeer normaal beeld van de megadancingbezoekers. Het gaat

om jongeren die één à twee avonden per week uitgaan in een discotheek, bij voorkeur gelegen binnen de straal van 30km van de woonplaats, en daar uit de bol gaan op housemuziek zonder daarbij illegale drugs te gebruiken en zonder daarbij ander problematisch gedrag te stellen. Voegen we hieraan toe dat uit de waardenbevraging in de schriftelijke vragenlijst blijkt dat deze jongeren grotendeels de traditionele waarden onderschrijven, dan vraag je je af wát het probleem eigenlijk is met deze jongeren. Bovendien wordt duidelijk dat deze jongeren nooit de media-aandacht kunnen wekken; daarvoor is hun gedrag te 'normaal', te doorsnee. De groep megadancingbezoekers die wel de media-aandacht trok, was precies de kleine groep bezoekers die afweek van dit gemiddeld uitgaanspatroon. Het was de kleine harde kern die verschillende dagen achtereenvolgende, van de ene dancing naar de andere trok, verschillende illegale drugs gebruikte en vaak ook een aantal vormen van kleine criminaliteit pleegde die opviel. Het triestige is echter dat het gedrag van deze kleine harde kern veralgemeend is geworden tot gedrag dat iedere megadancingbezoeker stelt. Het beleid dat gevoerd werd, strafte dan ook de hele groep. Het is alsof je voetbalwedstrijden zou afschaffen omdat een kleine minderheid van de supporters hooligans zijn. Zoiets is met voetbal blijkbaar niet mogelijk, met megadancings echter wel. Dit laatste heeft mogelijks te maken met het feit dat het bij megadancings om jongeren gaat. Ingrijpen wordt hier makkelijker toegelaten gezien t.a.v. jongeren toch nog steeds een sterke beschermingsgedachte heerst. Bovendien heeft de ingrijpende overheid ook politiek weinig te verliezen, daar heel wat van deze jongeren nog minderjarig zijn en nog geen politieke stem hebben.

It's the same old story

Waar maken we ons eigenlijk zorgen over? Wat hierboven werd geschetst is immers niet nieuw. Bekijken we de geschiedenis van de jeugd(sub)culturen dan zien we dat elke nieuwe jeugd(sub)cultuur wordt geproblematiseerd. Sterker nog; de verwijten die gemaakt worden t.a.v. elke nieuwe jeugd(sub)cultuur blijven opvallend

gelijk. Is het niet steeds 'seks, drugs & rock 'n roll'? Concreet vertaald: losbandig en/of ongepast gedrag, drugs en de muziek op zich. Nemen we de *hippies*. Ze werden beschouwd als werkschuw tuig, dat ongepast gekleed was, er een levensstijl op nahielden van vrije seks en permanent high-zijn en bovendien lawaai verwarden met muziek. Nemen we een ander voorbeeld, *the king of rock 'n roll*, nu althans, want toen waren zelfs zijn benen verboden vrucht, de rock 'n roll werd - net zoals de tango, de twist en de french cancan voordien - als een onzedelijke, opzweepende dans beschouwd en die jongens in hun zwarte jek en met vette kuif waren meer zat dan nuchter [13]. En zo zouden we nog wel even kunnen doorgaan. L'histoire se répète, ook hier. Telkens weer komt de problematiserings-carroussel op gang terwijl het achteraf allemaal niet zo erg blijkt te zijn. Integendeel, achteraf wordt dezelfde jeugd(sub)cultuur vaak bejegend met de nodige romantiek en nostalgie. Denk maar aan de Beatles-revival vorig jaar met een heruitgave van het rode en het blauwe album, de nieuwe video over Woodstock, de jaarlijks terugkomende Elvisfilms rond de periode van zijn overlijden, enzovoort.

Don't worry, be happy

Dus is het toch allemaal niet zo erg. Na verloop van tijd valt alles wel weer op zijn pootjes. En toch. Is het niet triest dat jongeren voortdurend moeten opboksen tegen de vooroordelen die over hen leven en dat ze steeds weer in een positie worden gewrongen waarin zij hun onschuld moeten bewijzen? Wordt het niet hoog tijd dat we lessen trekken uit de geschiedenis van de jeugd(sub)culturen, en ophouden met middelen te steken in het jagen op spoken en die middelen investeren in de emancipatie van de jeugd?

- [1] Cf. o.m. Vanmarcke, L., (1996), *Bad Moon Rising*. Jongerenonderzoek. jeugdtheorie en de jeugdpolitiek in Vlaanderen, 1990-1995, In: Allegaert, P., (ed.), *Als een lekker taartje*. Jongeren in het interesseveld, Leuven, Acco, p101-127.
- [2] Tot deze categorie behoort ook ons eigen onderzoek naar megadancings.
- [3] De resultaten van dit onderzoek zijn gepubliceerd in het onderzoeks-

rapport *Jeugd tussen (sub)cultuur en business. Een onderzoek naar megadancings, house en de last van de recreatie*, Leuven, Ogc en het boek *Megadancings en housemuziek*, Leuven, Davidsfonds.

- [4] *Out Soon*, nr12. Editio.
- [5] Cohen, S., (1972), *Folk devils & moral panics: the creation of the mods and rockers*. Worcester, Billing & Sons.
- [6] De gepresenteerde gegevens werden op drie manieren verzameld, nl. via een korte bevraging aan de inkom van vijf megadancings (951 respondenten), via een uitgebreider schriftelijke bevraging (ruim een vierde van de vorige groep respondenten) en via interviews met jongeren die behoren tot wat wij de harde kern onder de housers noemen (16 respondenten). Voor een uitgebreide beschrijving van de methodiek van ons onderzoek verwijzen wij de geïnteresseerde lezer naar ons onderzoeksrapport.
- [7] Pickery, J., (1995), *Vrij in de vrijetijd? Een onderzoek naar individualiseringstendenzen in de vrijetijd van jongeren*. Leuven, Dep. Sociologie, Bulletin nr.1995/60 van het Centrum voor Dataverzameling en Analyse.
- [8] Dit gegeven mag niet worden gegeneraliseerd voor discotheken in de grensstreek. Deze discotheken hebben logischerwijze een ruim aantal discotheekbezoekers uit het aanpalende land.
- [9] Het zou ons te ver leiden om hier in te gaan op de beperktheid van cijfermateriaal inzake illegaal gedrag. De geïnteresseerde lezer verwijzen we hiervoor o.a. naar het boek van Van Kerckvoorde J. (1995), *Een maat voor het kwaad*, Leuven, Universitaire Pers. Wel is duidelijk dat op basis van onderzoek naar illegaal druggebruik in Vlaanderen en België geen ondersteuning kan worden gevonden voor de vaak gehoorde uitspraak dat 'de jongeren van vandaag aan de drugs zitten'.
- [10] In een korte vervolgstudie onderzochten wij de zgn. harde-kern housers (d.w.z. zij die zich associeerden met de housecultuur, die verschillende dagen achtereenvolgende uitgingen en die naar after-clubs gingen) die toch geen illegale drugs gebruikten. De onderzoeksresultaten verschenen in het rapport *Wel houser, niet gebruiker* (1996), Leuven, Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie.
- [11] Truyen, C., (1991), *Geluidshinder in de regio Turnhout - Kweken wij een generatie paddoven?*, Turnhout, Provinciaal Instituut voor Hygiëne
- [12] Beaucourt, L., (x), De resultaten van dit onderzoek zijn gepubliceerd in het onderzoeksrapport *Jeugd tussen (sub)cultuur en business. Een onderzoek naar megadancings, house en de last van de recreatie*, Leuven, Ogc en het boek *Megadancings en housemuziek*, Leuven, Davidsfonds, *Weekend-ongevallen met menselijke schade: een explorerend onderzoek in de provincie Antwerpen*, Antwerps Universitair Ziekenhuis.
- [13] Een beschrijving van dit proces van problematisering rond de Mods en de Rockers en tevens het belang van de pers hierin, is te vinden in Cohen, S., (1972), *Folk Devils & Moral Panics. The creation of the mods and rockers*, Worcester, Billing & Sons.